

ERICH MENDELSON

(ur. 21 marca 1887 r. w Olsztynie,
zm. 15 września 1953 r. w San Francisco)

Wybitny architekt modernistyczny urodzony w Olsztynie. Uważa się go za przedstawiciela ekspresjonizmu i twórcę konstruktywizmu. Projektował budynki użyteczności publicznej, w tym domy towarowe, budynki mieszkalne i fabryczne. Jeszcze w trakcie studiów na zlecenie społeczności olsztyńskich Żydów zaprojektował dom oczyszczalni (budynek ten znajduje się na terenie dawnego cmentarza żydowskiego w Olsztynie).

ZNANE PROJEKTY MENDELSONA

Najbardziej znanymi projektami architekta są: obserwatorium astronomiczne Wieża Einsteina w Poczdamie, fabryka kapeluszy w Luckenwalde, dom towarowy Rudolfa Petersdorffa we Wrocławiu (obecnie dom handlowy „Kameleon”), kompleks WOGA, kino „Universum” i Dom Kolumba w Berlinie, dom towarowy Doblouggården w Oslo, pawilon De-La-Warr w Bexhill-on-Sea, szpital uniwersytecki Hadassa na Górze Skopus w Jerozolimie.

Centrum Dialogu Międzykulturowego
„Dom Mendelsohna”

CZY WIESZ, ŻE...

... dom rodzinny Mendelsohna znajdował się na olsztyńskiej starówce (dziś ul. Staromiejska 10, niegdyś – Podgórna 21), co upamiętnia okolicznościowa tablica wmurowana w ścianę budynku, który stoi dziś na tym miejscu (od strony ul. Św. Barbary).

Każde miasto o ambicjach ośrodka turystycznego szczeni się posiadaniem swojego unikat, czegoś, czego nie posiada nikt inny. Olsztyn ma kilka takich „perełek”. Wymieńmy chociażby kilkanaście jezior w granicach miasta, największy las miejski czy tablicę astronomiczną Mikołaja Kopernika.

Bez cienia wątpliwości jednym z najważniejszych olsztyńskich unikatów tego rodzaju jest dom oczyszczalni, którego projekt był architektonicznym debiutem wielkiego Ericha Mendelsohna.

Fotografie udostępnione przez Fundację BORUSSIA.

Olsztyński ślad

Ericha Mendelsohna

Bet Tahara – dom oczyszczalni gminy żydowskiej

Sala główna Bet Tahary

BET TAHARA

Dom oczyszczeń (hebr. Bet Tahara) to jedyna pamiątka architektoniczna po olsztyńskiej społeczności żydowskiej. Jest on także oryginalnym i niezwykle cennym dziełem jednego z najwybitniejszych architektów XX w. Budynek to debiut zawodowy Ericha Mendelsohna (1887-1953) – urodzonego w Olsztynie modernistycznego architekta, który z czasem zyskał światową sławę. Projekt powstał podczas jego studiów w Monachium i jako wzorowa praca dyplomowa stał się dla niego przepustką do międzynarodowej kariery.

Dom oczyszczeń powstał na zlecenie gminy żydowskiej w latach 1912-13, stając się integralną częścią należącego do niej cmentarza, istniejącego od 1818 r. przy dawnej ulicy Jeziornej (Seestraße). Choć bryła budynku – niewyróżniająca się, jednokondygnacyjna, przykryta czerwoną dachówką – nie robi imponującego wrażenia, jego wnętrze jest naprawdę wyjątkowe.

JAK RATOWANO OBIEKT

W związku ze znacznym stopniem przebudowania, bardzo złym stanem technicznym oraz tym, że zachowała się śladowa dokumentacja archiwalna, ratowanie obiektu było dużym wyzwaniem, tym bardziej że zaplanowane modyfikacje w jak najmniejszym stopniu miały ingerować w jego zabytkową strukturę. Pierwsze badania konserwatorskie przeprowadzono w 2006 r., zaś kompleksowa dokumentacja konserwatorska powstała w 2009 r. Pierwszym działaniem był remont dachu przeprowadzony w 2006 r. przy wsparciu Samorządu Miasta Olsztyna.

Dzięki dotacji berlińskiej Fundacji „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” oraz Samorządu Miasta Olsztyna, w 2007 r. konserwatorzy i wolontariusze pracowali nad konserwacją sali głównej Bet Tahary. Po usunięciu wtórnego stropu z podpierającymi go filarami odkryto kopułę zwieńczającą salę, a na niej oryginalnie

zachowane malowidła oraz mozaiki. W sali zachowała się także oryginalna posadzka z lastryko, którą zdobi gwiazda Dawida. Wszyscy, którzy widzieli odrestaurowaną salę główną Domu Mendelsohna, wspominają o niezwyklej atmosferze tego miejsca.

Dzięki wsparciu Krakowskiej Fundacji Komunikacji Społecznej w latach 2010-2011 „Borussia” prowadziła kolejne etapy prac konserwatorskich i budowlanych. Pozyskane w międzyczasie fundusze europejskie pozwoliły ruszyć z projektem „Dom Mendelsohna”. Remont i przystosowanie zabytkowego domu oczyszczeń Bet Tahara na cele edukacyjne, kulturalne i turystyczne”.

Prace prowadzone od jesieni 2011 r. ze środków unijnych objęły m.in. odtworzenie pierwotnych otworów okiennych i drzwiowych, wymianę stolarki, remont posadzek, aranżację konserwatorską i uczytelnienie funkcji pomieszczeń, likwidację wtórnych nawarstwień na ścianach, rekonstrukcję i odtworzenie tynków, mozaik i polichromii. Budynek został zaadaptowany do nowej funkcji: Centrum Dialogu Międzykulturowego, w którym „Borussia” prowadzi działalność kulturalną i edukacyjną. Teren dawnego cmentarza żydowskiego po badaniach archeologicznych otoczono ogrodzeniem. Wsparcie unijne pozwoliło na zakończenie najważniejszego etapu prac adaptacyjnych w obiekcie. „Borussia” nadal poszukuje funduszy, które umożliwią zakończenie prac nad rewitalizacją i wyposażeniem budynku „Domu Mendelsohna”.

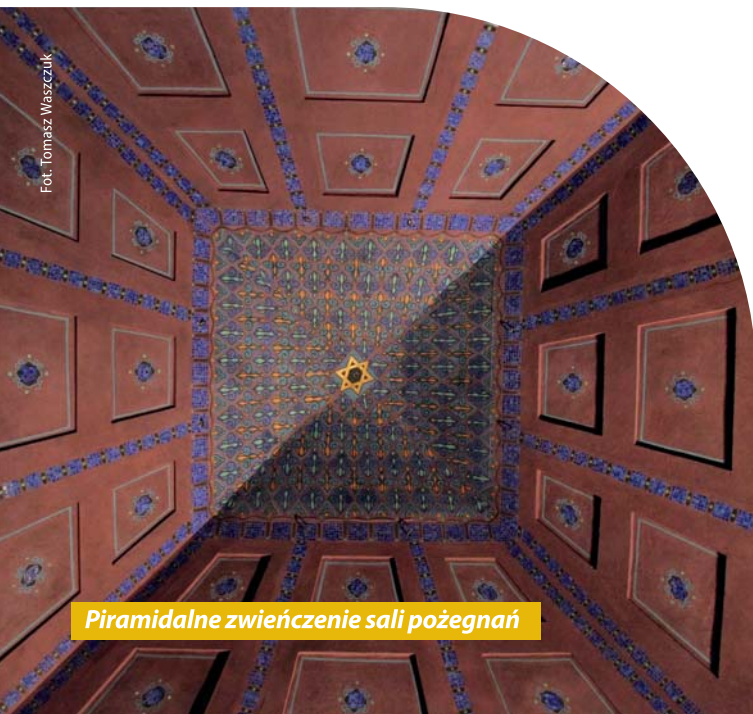

GDZIE ZOBACZYĆ OBIEKT

**Centrum Dialogu Międzykulturowego
„Dom Mendelsohna” / Fundacja „Borussia”**

 ul. Zyndrama z Maszkowic 2, 10-133 Olsztyn

 www.borussia.pl

Fot. Tomasz Waszczuk

Piramidalne zwieńczenie sali pożegnań